

JUNIJ | Mesec spomina

“Huda rana”

Sam sem, Gospod, ostal sem čisto sam.
Ne vem, kdaj je bilo vsega konec, ne slišim več vzdihljev.
Je bilo to danes? Včeraj? Ne vem, čas je izginil.
Hrup se je ustavil tudi tam, od koder so nas zmetali.
Usta, ki so nas pljunila v to luknjo, ta predor,
pretočna cev, ki je prelila življenja v to votlino.
Tok je prenehal, ta tihi vodnjak je bil preplavljen z nami.
Potonila so telesa, sanje. Vse to je polno teme, in nas.
Ne spomnim se, kdaj so se bakle ugasnile.
In hrup tistih moških, ki so delali v tem predoru.
Sam sem, Gospod, nič se ne premika več v tej tišini.
Govoril sem z njimi, bilo jih je veliko, na stotine?
Časa zdaj ni več, ali sem govoril z njimi?
Slišal sem kako kričijo, Gospod, da, slišal sem jih jokati.
Nismo govorili, smo kričali! Ali smo samo jokali?
Bil je mučen, grozen in obupen krik.
Žalosten, grozljiv, Gospod, bil je strašen.
Jokal sem tudi jaz, jokal z njimi.
In kriki so počasi izginjali, po malem.
Jokal sem s tisto materjo, ki je zaman iskala,
iskala je otroški glas, izgubljeni v mraku.
Bili smo samo glasovi, ki se niso nikdar našli.
Nehal sem jokati, ne morem več, utrujen sem.
Sedaj pa ta tišina, kruta, moten sem, in sam.
Vzemi me, Gospod, zakaj sem še sam?
Zaprli so to jamo, vem, zraka ni več.

“Resnica... Barbara rov” Ivan Bukovec

Sam sem, v temi. Kdaj bo konec tega?
In ledbim nad njimi, na vrhu njihovih sanj,
v temni globini te hladne gore.
Moja roka, negibna, sloni na eni nogi.
Druga se dotika hrbta, hladno je.
Moje noge so pomešane z drugimi.
Na mojih prsih je glava, ki lebdi nad mano.
Ob mojem obrazu pa mehka, ženska medenica.
Tudi jaz ledbim nad njimi, z njimi. Za vedno?
Ne morem več, Gospod, grozno je, obupavam.

Še včeraj sem govoril z njimi, ali smo jokali?
Zraka ni več, samo ta zadušljivi smrad ostaja.
Vsi so tihi. Minili so dnevi? Vse je izginilo, počasi.
Ne vem kaj je z mano. Ne zmorem več tega.
Ječaje je utihnilo. Utrujeni so bili, ubogi, izčrpani.
Utihnili so glasovi, kot črički ob jutranji zori.
Sedaj pa ta osamljenost. Tišina in jaz.
In ta kruta, mrzla, neskončna tema.
In ti, Gospod, ki me poslušaj, ki me čakaš.
Ne morem več, zmanjkuje mi zraka.
Nič se ne premika v mojem telesu, nič več.
Zemlja me ne objema, okrog mene, samo ljudje.
Mehka snov njihovih življenj, izginila je.
Mar, sem še vedno živ? In sam?
Gospod, zakaj me ne vzameš k Tebi?
Stokanje se je rahlo stopilo v tišini. Kdaj?
Rad bi slišal samo še nekaj žalovanja,
da bi jim lahko ponudil mir, tudi zase, tolažba,
teh bratov, ki mrtvi ležijo z mano.
Kmalu bomo skupaj spet, za vedno.
Slutim mehko govorico v glavi, slišim jo.
Tišina, ki postaja sveti mir, ali že prihajaš?
Da, olajšan sem, Gospod, si že tukaj?
Ne jokajo več, kajne, ali so že s Tabo?
Vzemi me. Hočem biti z njimi, in s Tabo.
In zdaj Gospod, samo še nekaj bi te prosil,
da mati ne bi izvedela, kaj je bilo z mano.

JL/AC

ODTISI

IZ KOČEVSKEGA ROGA

Prebiram zadnjo številko Družine in si osvežujem občutke, spomine in doživetja na letošnjo spominsko komemoracijo v Kočevskem rogu.

Tisto leto, ko so mi logistične potrebe družine preprečile prisostvovati skupni počastitvi pomorjenih v Rogu, mi je nekaj manjkalo. Pa čeprav bi se odločil za privaten, oseben obisk, bi se ne znebil tega občutka. Odkar je slovesnost bila z nedelje prestavljena na soboto, je treba marsikaj urediti, da ostane obisk Roga prioriteta, prva izbira. Tudi drugi imajo podobne probleme: tisti, ki delujejo v šolstvu, ker jih matura v veliki meri zaposli, njih in seveda družine dijakov na maturah; tisti, ki se posvečajo kmetijskim dejavnostim, pa morajo izrabiti dneve s primernim vremenom.

Ampak letos smo lahko odšli v Rog. Pripravljen na mokre gozdne ceste, saj so ves mesec padale plohe in nalivi, sem bil presenečen nad asfaltnim plaščem ceste, ki prihaja ne samo iz Kočevja, ampak tudi s strani ceste, ki pelje v Žužemberk: po asfaltu se pripeljemo prav do grobišča! (nisem pogledal, če gre asfalt še naprej, do drugih grobišč, ali če je to v načrtih). Torej prvo veselo spoznanje.

Slovesnost se razvija že skoraj trideset let, pa ima ustaljen program, ki kljub tradicionalnim točkam (npr. posnetek domobranskega zbora s pesmijo Oj, Doberdob), vsako leto ponudi kaj drugačnega. Vigilija pred komemoracijo sicer ni novost; letos je bila že peta: ob molitvi in poslušanju imen umorjenih preteče čas, ki ga je župnik Janez Turinek, župnik v Senovem,

povezal z Jezusovo čuječnostjo na Oljski gori.

Že več let so za to priliko pred kapelico postavili pokrit oder, na katerem je bil oltar. Po svoje primerna poteza, da so prisotni imeli boljši pogled na evharistično daritev. Letos odra ni bilo in maša se je darovala na oltarju v kapelici. To pa je tudi omogočalo, da je izza oltarja zablestel mozaik p. Ivana Rupnika, kjer Kristus sprejema žrtve, pa tudi krvnike v svojo bližino.

Maša s pridigo in poznejši govor sta tudi tradicionalni točki, pa sta letos izzvenela zelo osvežujoče. Prelat Anton Slabe in zgodovinar dr. Renato Podberšič ml. sta v svojih govorih pokazala, da je možno isto povedati še na drugačen način, ki kritikom zaveže usta s tistim »že spet isto«. In čeprav se komemoracije udeležujemo »prepričani«, so mi njune globoke in trdne besede sedle v srce kot nekaj prenovljenega. Danes, ko z interneta izbrskaj vidno in skrito, je res enostavno ponovno obuditi besede, ki so nas v Rogu napolnile z novimi, svežimi mislimi.

Na splošno se ocenjuje, da se zadnja leta niža število prisotnih na komemoraciji. »Vedno manj nas je« je velikokrat žalostno ugotavljanje po koncu prireditve. Teško je oceniti, če je ta pesimizem resničen. Če bi primerjali s prvimi leti, nas je res manj. Letos pa se je zgodilo, da se je na koncu oglasil kočevski župnik, ki nosi breme organizacije, predvsem verskega obreda, in se opravičil, ker so nekateri ostali brez sv. obhajila. Zanašal se je na prejšnja leta, pa se uštel. Torej ...

Vsakič pa je prijeten občutek, da se srečaš in pozdraviš z znanci, ki jih drugače morda med letom ne vidiš. Zato se kolone avtomobilov, ki nas čakajo ob cesti, le počasi redčijo in vračajo s pozdravom voznikov: se vidimo prihodnjic!

GB

»RESNICA JE ZAGOTOVILO SVOBODE«

Spoštovani predsednik države gospod Borut Pahor, goriški rojak, spoštovana gospa evropska poslanka, spoštovani poslanci in poslanke slovenskega parlamenta, spoštovani predstavniki političnih strank, spoštovani sorodniki žrtev, ki počivajo v roških brezni, spoštovani vsi ljudje dobre volje!

Kot prvi govornik s Primorske na spominski slovesnosti v Rogu in kot prvi Goričan imam prav posebno odgovornost, ko vas nagovarjam s tega mesta. Nagovarjam vas tudi v spomin na 366 žrtev revolucije z Goriške in Vipavske ter na 338 žrtev revolucije iz Posočja in Idrijsko-Cerkljanskega področja. Nagovarjam vas tudi v imenu tistih slovenskih duhovnikov, ki so trpeli pod fašizmom in se razdajali za slovenski narod, po vojni pa so prejeli »plačilo« novih komunističnih oblastnikov v obliki umorov, zasliševanj, zaporov in šikaniranj. Nena zadnje pa vas nagovarjam tudi v imenu tistih primorskih rojakov, ki so bili predvsem v letih 1942 in 1943 kot partizani poslani na Notranjsko, v Suho krajino in na Dolenjsko, kjer so sodelovali v bratomorni vojni; in tistih primorskih rojakov, ki so bili nadpovprečno zastopani pri povojnih umorih, tudi pri roških brezni, na strani storilcev. Pravzaprav tudi njih lahko na neki način prištevamo med žrtve.

Prav na današnji dan leta 1962 so izraelske oblasti usmrtili nacističnega vojnega zločinca Adolfa Eichmanna. Ne bom omenjal njegove vloge pri izvajanju t. i. »dokončne rešitve« judovskega vprašanja v času nacističnega terorja. Ne, omejil se bom na njegovo zanikanje vsake krivde, kar

je trmasto ponavljal na sojenju pred sodiščem leta 1961. Eichmann se je pridušal, da on že ni nikogar ubil, niti med vojno. Vemo pa, kakšno vodilno vlogo je imel prav Eichmann pri načrtovanju holokavsta.

Poskušajmo se sedaj na videz prestaviti v slovenske razmere ob koncu druge svetovne vojne. Dejstva nam govorijo, da imamo danes v naši državi okrog sedemsto (700) dokazanih množičnih morišč in grobišč, ki jih je zakrivila t. i. »zmagovita« revolucionarna stran. Mimogrede naj poudarimo, da gre za trenutno stanje, raziskave grobišč iz obdobja revolucije namreč še niti približno niso končane. Lahko rečem, da jih bo samo na Primorskem vsaj še nekaj deset!

Toda hkrati nimamo pri nas nikogar, prav nikogar, ki bi bil za te strahotne zločine spoznan kot odgovoren. Torej imamo zločine brez zločincev. Zločine, ki so se zgodili tudi po koncu vojne! Ravno nasprotno, pri nas se lahko še vedno sprehajamo po ulicah, ki so poimenovane po raznih voditeljih revolucije in načrtovalcih krvavih umorov. Po naših krajih vidimo kipe in spomenike ljudi, ki z demokratično ureditvijo nimajo prav nič skupnega. Pred par dnevi sem prebral, da nameravajo na slovenski Obali urediti spominsko pešpot, poimenovano po nekdanjem revolucionarju Alešu Beblerju, enemu od vodij oz. odločevalcev o življenju in smrti med revolucijo na Primorskem.

Na prevzem oblasti se je Komunistična partija Jugoslavije oz. Slovenije pripravljala že med vojno, tudi s sestavljanjem sezna-

Nadaljevanje na strani 2

JUNIJ | Mesec spomina

Iz strani 1

mov svojih dejanskih in namišljenih nasprotnikov. O tem nam danes pričajo ohranjeni arhivski dokumenti in pričevanja. Naj poudarim, gospe in gospodje, kljub temu, da so si vladajoči revolucionarji zelo zelo prizadevali, da bi zakrili svoje sramotno početje, so za njimi vseeno ostali tudi v nebo vpijoči arhivski dokumenti. Zločinov se pač ne da izbrisati!

Glede pričevanja bi izpostavil dva primorska rojaka, medvojnata partizana, ki sta zbrala toliko poguma, da sta v svojih zelo zrelih letih spregovorila o stranpotih medvojne revolucije, etiketiranja nasprotnikov in številnih umorov. To sta bila Zdenko Zavadlav (umrl 2006) in Albert Svetina – Erno (umrl 2008), oba medvojnata visoka predstavnika OZNE, urejene po vzoru sovjetske NKVD. V svojih spominih (Od osvobodilnega boja do banditizma, Ljubljana 2004) – velja jih prebrati, saj je njihov avtor od blizu opazoval ustroj boljševidnega krvavega prevzema oblasti – nam Albert Svetina omenja partijsko kartoteko z 18.000 imeni, ki jim je OZNA namenila posebno pozornost. Ti sezname so nastajali od jeseni 1944 v centrali OZNE na Stražnem vrhu v Beli krajini, to je v bazi 24. Med priprave na konec vojne so spadala tudi navodila partizanskim enotam, kako naj »čistijo« teren.

Prišel je konec vojne ... in začetek množičnih pobojev. Na Primorskem poznamo t. i. fojbe, v katerih ležijo pobiti, njihovo število se ocenjuje na približno 1.600 pomorjenih. Toda nikakor ni šlo za etnično navdahnjeno pobijanje, ki naj bi ga izvajali »hudobni Slovani« nad »dobrimi Italijani«. Ne, šlo je za nasilje revolucionarjev, kjer med žrtvami najdemo Italijane, Slovence, Hrvate in druge, na Goriškem celo pet Judov. Tudi na strani morilcev pri fojbah najdemo nacionalno pisano zasedbo, od Slovencev in Hrvatov do Italijanov in Furlanov. Mislim, da je našemu vladajočemu »novemu razredu« oz. nekdanji partijski eliti, ki je praktično nedotaknjena preživela prehod v demokracijo in novo državo, malo mar za resnico, kajti teh dejstev ne želi izpostavljati in jasno povedati, da je šlo pri tem krvavem početju za razredno in ne nacionalno pobijanje.

Obenem velja opozoriti na govore ter stališča nekaterih uradnih in neuradnih predstavnikov slovenske politike in raznih t. i. levih političnih organizacij, ki udrihajo po nacizmu in fašizmu, niti z besedico pa ne omenjajo komunističnega revolucionarnega nasilja in žalostnih posledic.

»Imajo oči, pa ne vidijo!«, pravi stari rimski pregovor. Menda ni preveč pavšalno, če to zatrdimo za številne naše sodržavljane in tudi spominsko-raziskovalne ustanove. Kljub vsem

raziskavam, objavam, popisom in znanim dejstvom se nekateri še vedno obnašajo, kot da ne bi nič vedeli o revoluciji, načrtnem pobijanju, ropanju in laganju.

Poglejte, pred nastankom prve vaške stranke sredi julija 1942 je partizanska stran v t. i. Ljubljanski pokrajini pobila skoraj tisoč (1000) ljudi; med njimi najdemo bogatejše kmete, ugledne krajanke, duhovnike, sposobne vojaške organizatorje, ki pa se niso strinjali s komunizmom in revolucijo. Najdemo pa med žrtvami tudi številne preproste ljudi, ki so se zgolj trudili preživeti v težkih časih okupacije in revolucije.

Danes pa bi radi politični in tudi kapitalski nasledniki morilcev zatrjevali, da je šlo za t. i. justifikacije oz. usmrtitve »narodnih izdajalcev«. Pogosto iščemo zgodovinske, filozofske in antropološke razloge trmastega vztrajanja

»novega razreda« (prosto po Đilasu) na Slovenskem za prikrajanje resnice, za laži in potiskanje v pozabo. Odgovor je precej preprost: vztrajati pri nekdanji partijski resnici pomeni ohraniti vse pridobitve revolucije, karkoli že to pomeni, predvsem pa poskrbeti za ohranjanje oblasti skozi sodstvo, gospodarstvo, šolstvo in upravo. Njih resnica ne zanima!

Bojijo se tistih nekaj skromnih glasov, ki prihajajo s t. i. druge strani. Recimo Študijski center za narodno spravo (SCNR), ki prav letos obhaja deseto obletnico svojega delovanja. Moti jih okrog trideset (30) tam izdanih knjig, številna posneta pričevanja in organiziranje raznih prireditev, ki pač niso v sozvočju z edino zapovedano resnico na Slovenskem.

Ali pa oddaja Pričevalci na nacionalni televiziji, posneta s skromnimi sredstvi, kjer pripadniki starejše generacije iz domovine, zamejstva in izseljenstva lahko končno brez strahu spregovorijo o svojem doživljanju medvojnih in povojnih stranpoti revolucije in o življenju pod tremi totalitarnimi ideologijami: fašizmom, nacionalsocializmom in komunizmom.

Slovinci smo sposobni obsojati fašizem in nacionalsocializem, ne zmoremo pa odkloniti komunizma in njegovih zločinov. Ivo Bric, nedolžna žrtev komunistične revolucije na Goriškem, je spomladi 1943, dva meseca pred smrtjo, izjavil skupini mladih domači-

IZ SLOVSTVENEGA IZROČILA

Ob prazniku svetega Rešnjega telesa in Krvi

Jezus v preši vinarški

Sveta evharistija – Kristusovo trpljenje, veličastno vstajenje in njegova realna navzočnost v podobi kruha in vina – je najgloblja in osrednja skrivnost krščanske vere. Nemogoče je, da bi ne pustila vidnih sledi v starejšem slovenskem slovstvu, ki je scela izhajalo iz krščanske kulture.

Razumevanje in češčenje svetega Rešnjega Telesa in Krvi se je v zgodovini poglobljalo in se izražalo v mnogih umetniških oblikah, ki so predstavljale razne vidike te brezdanje skrivnosti. Vse od časov katakomb do danes je likovna umetnost upodabljala evharistične simbole, kot so riba, kruh, žitno klasje, grozdje, pelikan idr., ob njih pa vrsto bolj kompleksnih in simbolnih podob, kot piše Ana Lavrič: na Slovenskem se je pojavil tudi »poznosrednjeveški motiv Kristus v stiskalnici. Prizor, ki ponazarja sv. Rešnjo kri, je oprt na Izaijeve besede: V tlačilnici sem tlačil sam (Iz 63,3) ... Znani slovenski primerek je slika iz tretjega desetletja 17. stoletja v atiki stranskega oltarja na Gorci pri Malečniku. Kaže trpečega Kristusa, ki v stiskalnici tlači grozdje, hkrati pa je tlačjen tudi sam; stiska ga bruno križa, katerega vijak v navzočnosti sv. Duha privija Bog Oče. Kri iz Kristusovih ran se kot vino toči v kad, iz nje jo zajemajo cerkveni očetje, v kelih pa prestrezajo angeli. Apostoli v ozadju obdelujejo božji vinograd ...«

Upodobitev Kristusa v vinogradniški stiskalnici kot simbolna predstava izvira iz več svetopisemskih odlomkov. Omenjeno mesto pri Izaiju so že eksegeti zgodnjih krščanskih stoletij razlagali kot alegorijo, celo kot izrecno napoved Kristusovega trpljenja, po katerem bo zmagal nad sovražniki. Zato so ta odlomek povezovali z odlomkom iz Apokalipse (19, 15), kjer Kristus nastopa kot zmagoviti bojevnik, vendar v oblačilu, prepojenem s

krvjo: »Pasel jih bo z železno palico in tlačil stiskalnice z vinom srdite jeze Boga, vladarja vsega.« Še več drugih svetopisemskih odlomkov, ki govorijo o grozdu in vinu, so razlagalci razumeli v tem smislu – kot napoved Kristusa, ki bo v trpljenju stisnjen kakor plemeniti grozd ... Podobno kristološko predpodobo so videli v odlomku (4Mz 13, 23) o obljudljeni deželi: »Prišli so do Eskolske doline; tam so odrezali mladiko vinske trte z enim grozdom, ki sta ga nosila na drogu po dva moža,« kjer je drog pomenil križ, grozd pa Kristusa na križu. Mistična stiskalnica je

“ Razumevanje in češčenje svetega Rešnjega Telesa in Krvi se je v zgodovini poglobljalo in se izražalo v mnogih umetniških oblikah... ”

torej prispodoba trpljenja, v katerem najprej trpi Kristus kot glava Cerkve, za njim pa tudi Cerkev; podobo grozda in stiskalnice so pri tem utrjevale mnoge druge, tudi novozavezne prilike o božjem kraljestvu kot vinogradu, o trti in mladikah in nebeškem Očetu kot vinogradniku.

Te predstave cerkvenih očetov in srednjeveških teologov nikakor niso živele le v teoloških spisih, marveč so se na daleč razširile med krščanskim ljudstvom, ki je pojmovni svet vere sprejemal s premišljanjem in molitvijo, pridigo in liturgičnimi besedili, latinsko himniko in srednjeveškimi cerkvenimi pesmimi v ljudskih jeziki. Tako se je denimo zelo razširila nemška cerkvena pesem o »Duhovnem vinogradu«, ki opisuje, kako je Jezus kot peška grozdne jagode padel na deklico Marijo in kako je plemenito grozdje prav na Božič prišlo na človeški svet. Toda na veliki petek Judje zdrobijo plemeniti grozd: Kristus mora sam nesti drog stiskalnice (križ) na kraj trpljenja (Kalvarija). Tam ga stisnejo in iztisnejo. Toda njegova kri je postala pijača svete evharistije...

Zelo obdarovanega sem se počutil, ko sem ugotovil, da je ta motiv vstopil tudi v slovensko literaturo. Ob izteku njegove dolge poti ga je v letih okrog 1700 še predstavil Janez Krstnik Svetokriški mdr. takole (4, str. 474):

»Ali kaj z' ena neusmilena preša je bila le-ta, da z' žlahtni grozdik Christusa Jesusa je taku močnu stlačila? Isajas prerok je djal, de le-ta preša so naši grehi ... Moji veliki grehi inu tvoji, o grešna duša, so taista neusmilena preša, katira preša tiga cartaniga Jesusa ... katiriga po celem životu, po vsih žilah inu košičah taučejo naši grehi, de iz vsih glidov [udov] Sveta Rešna Kri teče. Ah zgrevana [skesana] duša, pojdi h tvojmu usmilenu Jesusu ... operi se v tej gorki Sveti Rešni Krvi ter boš čista postala: zakaj le-ta Sveta Kry nej kri Abelnav, de bi vpila maščovajne, ampak vpije v nebesa za milost inu odpuščajne; če pak mi bomo nehvaležni, bo vpila maščovajne ble [bolj] kakor Abelnav čez Caina.«

V veliko starejši obliki pa se nam je ta motiv obdržal v ljudski pesmi, ki se je ohranila v

Gabrovici na Krasu – ne po naključju, saj je Kras vinorodni okoliš – in jo je Zmaga Kumer objavila z napevom in besedilom (Slovenska pesmarica 3, 1969). Tu srečamo evharistični motiv Jezusa v stiskalnici še v srednjeveški, ljudsko jedrnatih obliki, ki je zaokrožena v širšo pripoved o grozdu, ki ga Marija zavžije – nekoliko podobno kakor v omenjeni nemški pesmi. Kitica, ki omenja svečnico, je bila verjetno dodana pri kakšni cerkvi Gospodovega darovanja, npr. v bližnjem Tabru (Vrabcje). Pevci s Kamniškega so to izjemno lepo pesem oživili in jo najdemo na YouTube pod naslovom »V to prešo so ga denili« kot obhajilno pesem. Tako napev kakor besedilo izražata arhetipsko slovensko samobitnost, ki se je poglobljala v skrivnost svetega Rešnjega Telesa in Krvi, ob tem pa postajala čedalje bolj slikovita, lepa in samosvoja:

1. Marija je rožice brala, svetmu Jožefu šenkala.
2. Svet Jožef Mariji prn'esu en grozdek vinarški.
3. Marija ga je zavžila, znosila je Jezusa.
4. Marija ga je nosila c'elih mesecev devet.
5. Marija je rodila na ta božični večer.
6. Marija je šla k maši ta dan na Sv'ečnico.
7. Neverniki so tako djali, da Jezusa bodo zvezali.
8. Na goro so ga peljali, na goro visoko.
9. Nič družga ni bilo na gori, kot ena preša vinarška.
10. V to prešo so ga denili to prešo vinarško.
11. Nič družga ni van priteklo, kot sv'eta Rešnja Kri.
12. Nič družga ni notri ostalo kot sv'eto Rešnje Telo.
13. Nobena sveta maša brez tega se ne stri.

Matija Ogrin za Svobodno Slovenijo

JUNIJ | Mesec spomina

nov, ki so ob mobilizaciji odhajali v italijansko vojsko: »Če učakate svobodo, spomnite se me kot Slovenca, od fašistov preganjanega in od komunistov ubitega.«

Poseben primer patološkega zanikanja in sprenevedanja pa predstavljajo odzivi na lanskoletni intervju dr. Jožeta Dežmana, uglednega zgodovinarja in med drugim tudi predsednika »Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč«. Med intervjujem na slovenski javni televiziji, tisti, ki jo plačujemo vsi davkoplačevalci, je dr. Jože Dežman izpostavil veliko podatkov, ki so v zgodovinski stroki pravzaprav že dolgo znani. Objavljeni so bili v več knjigah, zbornikih in znanstvenih prispevkih, o njih se je razpravljalo tudi na posvetih in simpozijih doma in v tujini. Intervjuvanec torej ni povedal nič presenetljivo novega. Morda si je srd varuhov revolucionarnega izročila nakopal s tem, da je nekatera že dolgo znana dejstva povedal na nacionalni televiziji v gledanem terminu. Naj jih nekaj naštejemo: Pripadniki partizanskega gibanja so pobili več domačih ljudi kot pa okupatorjev; pripadniki partizanskega gibanja so več ljudi pobili po koncu vojne kot med vojno; pripadniki partizanskega gibanja so pobili več civilistov kot pa oboroženih.

Zato nas lahko še posebej čudi, od kod izvira tak gnev in napadi na dr. Dežmana ter na

voditelja oddaje dr. Jožeta Možina. Podobno kot pri že omenjeni oddaji Pričevalci nas vedno znova presenečajo strogo ideološko zastavljeni ugovori in podtikanja, ne da bi njihovi avtorji intervjuvancu oz. novinarju Možini karkoli konkretnega očitali oz. mu poskušali argumentirano ugovarjati.

Poleg tega vedno znova lahko v slovenski javnosti in tudi pri nekaterih politikih zasledimo zaskrbljujoč diskurz t. i. komunističnih konzervativcev o med- in povojnih pobojih, o katerih so se, ne nazadnje, že izrekla tudi slovenska sodišča. Šlo je za zločin brez primere v narodni zgodovini, ki ga je mlada slovenska država vendarle začela popravljati.

Svoje pri tem odigra tudi strah! Gospe in gospodje, težko si predstavljam, da so v letu 2019 nekateri naši sodržavljeni še vedno tako prestrašeni. To žal vedno znova opažam pri svojem raziskovanju na terenu. Komunizem je na tem področju svoje opravil! Zato pa nam ostaja molitev in priprošnja k Bogu, naj nam nakloni potrebne vztrajnosti in poguma.

Naj ob koncu sklenem z besedami, izrečeni mi ob beatifikaciji sv. papeža Janeza Pavla II.:

»Pomagal nam je, da se ne bi bali resnice, kajti resnica je zagotovilo svobode.«

Renato Podbersič

Kočevski Rog, 1. junij 2019

VPRAŠANJE

France Papež

*Zdaj je vprašanje, kako se obdržati
in kako ohraniti spomin
na ves prvi svet,
imeti v sebi podobo doma,
ki ga že ni več,
in travnikov in gozdov, ki so morda še.
Kako ohraniti stare besede
in nove;
ne pozabiti, kakšna je zemlja na njivi
in kamen ob poti,
kako drevesa po vrteh in gozdovih
ki so bila nam enaka, kot borci -
zdaj že ostarijo
in odmirajo.
Kako se jutra rodé
in sonce zahaja.
To je zdaj vprašanje in bo vedno bolj.
In tudi:
ne pozabiti, kaj je ljubezen,
kaj bolečina in stiska -
saj smo vse to poznali,
imeli,
in doživeli.*

MISEL

Mesec Junij

«Res, kaj se zgodi s človekom, ki ne govori - ki ne govori v pravem pomenu besede? Morda ste opazili, da nisem rabil besede molčeči človek. To sem storil zaradi tega, ker molčeči človek v svoji notranjosti kljub zunanemu molku v sebi izdeluje stavke. Moral bi reči nemi človek. Ali morda utišani človek. Človek, ki svojih stavkov na noben način ne izdeluje. K temu moramo pripomniti še to, da se v tistem prostoru, kjer bi se to moralo dogajati - izdelovanje stavkov - da se tam počasi, a usodno - za posameznika, pa tudi za govorečo narodovo skupnost usodno - dogaja tisto, kar postaja tudi za posameznika nevarno. Tako se namreč spleta osnovno tkivo totalitarne družbe: namesto da bi upornem posamezniku nastajala distanca do oznanjevalcev in varuhov obveznih resnic, se v njem počasi in nezavedno oblikuje distanca do sebe. V totalitarni družbi postaja posameznik vedno bolj in vedno večja neznanca samemu sebi.»

Justin Stanovnik

Zaveza št. 107

OkrOgle OBLETNICE | Oton Župančič (1878 - 1949)

Pred 70 leti - 11. junija leta 1949 - je v Ljubljani umrl Oton Župančič, slovenski pesnik, dramatik, esejist, prevajalec in urednik. Oton Župančič je eden najpomembnejših slovenskih ustvarjalcev otroške in mladinske poezije. Poleg Ivana Cankarja, Dragotina Ketteja in Josipa Murna Aleksandra pa Oton Župančič velja tudi za najpomembnejšega in največjega predstavnika »slovenske moderne«.

Življenjepis Otona Župančiča

Rodil se je 23. januarja 1878 v Vinici v Beli krajini. Kmalu se je družina preselila v Dragatuš, kjer sta starša odprla malo trgovino in gostilno. V Dragatušu je obiskoval prvi in drugi razred osnovne šole, do tretje gimnazije študiral v Novem mestu, gimnazijo in višjo šolo pa dokončal v Ljubljani. Kot dijak se je najprej pridružil krogu Janeza Evangelista Kreka, v katerem so se učili slovanskih jezikov. Kasneje se je vključil v ilegalno dijaško društvo Zadruga, v katerem se je seznanil z Ivanom Cankarjem, Dragotinom Kettejem in Josipom Murnom Aleksandrom.

Po maturi leta 1896 se je vpisal na študij zgodovine in geografije na Filozofski fakulteti na Dunaju, vendar so ga bolj pritegnili novi umetniški tokovi, zlasti impresionizem, dekadenca in simbolizem. Leta 1900 je dokončal študije, ni pa diplomiral. Diplomiral je šele leta 1924 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

V letih 1901 in 1902 je služil vojaški rok blizu Gradca. V letih 1903 in 1904 je živel v Ljubljani in se posvečal literarnemu ustvarjanju in poučevanju na domu. Od leta 1905 do 1910 je večino časa preživel v tujini (Pariz in Dunaj).

Leta 1910 se je vrnil v Ljubljano in se zaposlil najprej kot dramaturg Deželnega gledališča, po smrti Antona Aškercarja leta 1913 pa je prevzel službo mestnega arhivarja. Isto leto se je poročil z Ano Kessler. V zakonu so se jima rodili trije otroci.

Leta 1920 se je zaposlil v Narodnem gledališču kot dramaturg, leta 1926 je postal upravnik gledališča, leta 1929 pa direktor. Posvetil se je prevajanju izbranih del svetovne knji-

ževnosti. Veliko je prevajal tudi za gledališče, zlasti drame Shakespearja.

Umrl je 11. junija 1949 in bil pokopan v grobnici slovenske moderne na ljubljanskih Žalah.

Slovenska moderna (1899 - 1918)

Beseda izvira iz izraza moderen (iz francoščine: moderne), kar pomeni sodoben, nov. V moderni je postalo čustvo spet pomembnejše od razuma, subjektivnost pomembnejša od objektivnosti. Pojem moderne se je najprej (po letu 1890) uveljavil v Nemčiji in Avstriji kot skupno poimenovanje za smeri, ki so nasprotovale realizmu in so se med seboj večinoma prepletale: nova romantika, dekadenca, simbolizem in impresionizem.

Moderna se je na Slovenskem uveljavila med letom 1899 in 1918. Začetek moderne se povezuje z izidom dveh pesniških zbirk: Cankarjeve Erotike in Župančičeve Čaše opojnosti, konec moderne se pa povezuje s koncem Prve svetovne vojne in Cankarjevo smrtjo.

Predstavniki slovenske moderne so bili: Dragotin Kette, Josip Murn Aleksandrov, Ivan Cankar in Oton Župančič.

V tej dobi je bila lirika zelo pomembna. Zgledovala se je še pri ljudskem in romantičnem pesništvu. V ospredje je spet stopilo čustvo z izpovedjo, prevladovala so ljubezenske pesmi. Med pesniškimi oblikami je po romantiki spet dobil večjo veljavo sonet, ki pa je bil zdaj ritmično svobodnejši. Pogoste so bile tudi krajše pesmi (štirivrstičnice) in pesmi brez kitic. Verzi so bili ritmično svobodnejši, slogovno je bila

pomembna predvsem zvočna učinkovitost.

Pripovedništvo je gojilo povest in roman, predvsem pa črtico. V tem obdobju doseže slovenska književnost evropsko raven.

Dramatika je v tem obdobju doživela umeetniški vzpon. Najpomembnejši dramatik je bil Ivan Cankar.

Moderna je po romantiki druga velika doba slovenske književnosti. V obdobju dvajsetih let je dala vrhunska dela v poeziji, prozi in dramatik.

Župančičeva dela

Oton Župančič je ustvarjal 55 let in je bil celo prvo polovico 20. stoletja središče slovenskega slovstvenega dogajanja. Našo književnost je najbolj obogatil s svojo poezijo, pomemben pa je tudi njegov prispevek k dramatik, kratki prozi in prevodni literaturi.

• Pesnik:

Kot pesnik je izdal deset knjig, med temi jih je polovico namenil otrokom:

1899 - Pesniška zbirka "Čaša opojnosti" za znanuje začetek "Slovenske moderne". V slovensko liriko vnese dekadence motive.

1904 - "Čez plan". Zbirka v slogu novoro-mantičnega vitalizma.

1908 - "Samogovori". Pesimistična zbirka. Vsebuje filozofsko in religiozno razmišljanje.

1920 - "V zarje Vidove". Skušnja premagati pesimizem z odrekanjem individualizma in vključitvijo v širšo skupnost kot so družina, družba in narod.

1945 - "Zimzelen pod snegom" je povezana z zgodovinskimi dogodki Druge svetovne vojne.

Napisal je 5 zbirk pesmi za otroke in ugank: "Pisanice" (1900), "Lahkih nog naokrog" (1912), "Sto ugank" (1915), "Ciciban" (1915) in "Mlada pota" (1920)

• Dramatik:

V dramatik sta najpomembnejši deli "Noč na verne duše" (1904) in tragedija "Veronika Deseniška" (1924).

• Esejist:

Med esejističnimi deli izstopa razprava "Ritem in metrum". Pomembni so tudi njegovi eseji o jeziku in gledališču.

• Prevajalec:

Župančičevo prevajalsko delo je zelo obsežno, saj je v slovenščino prevedel pomembna klasična literarna besedila. Prevajal je Danteja, Shakespearja, Calderona, Moliera, Dickens, Tolstoja, Shawa, Goetheja, Balzaka in druge. Ob njegovih prevodih so se učili in zgledovali vsi kasnejši slovenski prevajalci.

• Urednik:

Med Prvo svetovno vojno je bil urednik revij "Slovan" in "Ljubljanski zvon"

Ali ste vedeli?

- Da se je do leta 1908 podpisoval kot Zupančič?
- Da je pogosto uporabljal psevdonime? Objavljal je kot Beli Kranjec, Smiljan Smiljanič, Gojko, Aleksij Nikolajev, Pavel Strnad, Jurij Jager in dr. Anton Pesnik. Pod pravim imenom je prvo delo objavil leta 1898 v Ljubljanskem zvonu.
- Da je priljubljena uganka "Nima fantek kapice, kapica ima fantiča; prišle hude sapice, vzle so fantiča" - avtorsko delo Otona Župančiča? Ali ste uganko rešili? (dolež)
- Da je Oton Župančič umrl za astmo?
- Da Oton Župančič velja za največkrat prevajanega slovenskega pesnika?
- Da od leta 1965 mestna občina Ljubljana podeljuje "Župančičevo nagrado" ustvarjalcem za dosežke v kulturi?
- Da je občina Kamnik Župančiča imenovala za častnega meščana ob pesnikovi 50. letnici leta 1928? Častni meščan Ljubljane je postal leta 1938. Leta 1948 pa ga je ljubljanska uni-versa imenovala za častnega doktorja.

Pripravil Jože Jan

KOLENDAR

20. junija
Športni dan SDO-SFZ

23. junija
Procesija sv. Rešnjega telesa v Don Bosco

29. junija ob 15.00 Redni pouk SSTRMB

30. junija ob 08.00
Žalni praznik spomina in pričevanja
Naš dom San Justo

30. junija ob 09.00
NEKJE JE NAPAKA | Spominska proslava
Slomškov dom

30. junija ob 09.00
"Usmiljeno sprejmi njihovo žrtev in razlij
svojo milost nad ves slovenski narod"
Spominska proslava
San Martin

30. junija ob 09.30
NIKOLI PREMAGANI
Spominska proslava na čast padlim
Pristava

30. junija ob 11.30
SLOVESNI REQUIEM | Spominska proslava
Carapachay

OSEBNE NOVICE

DIPLOMA

Na univerzi UADE je **17. maja** končal študije **TONI OBLAK** in prejel naslov "Licenciado en Dirección de Negocios Globales". Čestitamo!

SMRT

30. maja je v Logatcu umrl č.g. **PETER ŠETINA** (90 let), ki je 60 let deloval kot župnik na Rakitni. Naj počiva v miru!

OBVESTILO

Naročnino tiskanega časopisa za leto 2019 lahko poravnate pri odbornikih ZS ali krajevnih domov, ali pa z nakazilom na naš bančni račun.

Svobodna Slovenija je brezplačno dosegljiva na spletnem naslovu www.svobodnaslovenija.com.ar

Uredniki Svobodne Slovenije

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

OČE

Vsako tretjo nedeljo v mesecu juniju praznujemo v Argentini "Očetovski dan". Družina se zbere ob bogato pogrnjeni mizi in očeta pogosti in ga obdaruje z darili in ljubeznijo.

Oče, ata, papa, oči, atek, očka, ati, tata, atej: mnogo različnih imen za - poleg mame - najpomembnejšo osebo v življenju otrok.

Izkoristimo priliko, da očetu pove-
mo, da ga imamo radi, da smo mu
iz srca hvaležni za varstvo, pomoč,
vzgojo in da nas spremlja in spodbu-
ja. Lahko mu povemo, kako ga ima-
mo radi tudi s pomočjo kakšne lepe
misli ali pregovora:

• **Kakršen oče, takšen sin.**
(Latinski pregovor)

• **Po poklicu sem vojak in ponosen sem na to. Vendar sem bolj ponosen, neskončno bolj ponosen na to, da sem oče.**
(Douglas MacArthur, ameriški general)

• **Oče je več kot sto učiteljev.** (George Herbert, angleški duhovnik, pesnik, pisatelj in politik)

• **Oče brez otrok je kot lok brez puščic.**
(Afriški pregovor)

• **Nikoli ne pozabi: vse kar je dobrega v tebi si podedoval od svojega očeta in matere.**
(Jose Luis Martin Descalzo, španski duhovnik in pisatelj)

• **Ne najdeš pogosto v gostilnah resnično srečnih očetov.** (Adolf Kolping, nemški duhovnik, teolog in univerzitetni profesor)

• **Ti očeta do praga, sin tebe čez prag.**
(Slovenski pregovor)

• **Predno sem se poročil, sem imel šest teorij o tem, kako vzgajati otroke. Zdaj imam šest otrok in nobene teorije.**
(John Wilmot, angleški politik)

• **Tvoje napake kot sin so moj neuspeh kot oče.** (Mark Avrelj, rimski cesar, vojskovodja in filozof)

• **Oče skopuh, sin goljuf.** (Slovenski pregovor)

• **Imeti otroke še ne pomeni postati oče, na enak način, kakor imeti klavir ne pomeni, da ste pianist.**
(Michael Levine, ameriški časnikar in pisatelj)

Izbral Jože Jan

ZADAJMO SI DOMOVINO NA RAME

Domovina. Gomila naših prednikov. Veriga mater in očetov, ki nam daje korenine. Duhovni zaklad, ki smo ga prejeli v dar in ga moramo predati naprej.

Domovina. Okvir v katerem živimo in delamo, se uresničujemo kot posamezniki, kot narod in ljudstvo, ki skupaj hodi skozi čas. Domovina ni nujno kraj rojstva, je pa vedno kraj življenja, ki sega tudi onstran začrtanih meja, povsod kjer vlada zavest medsebojne pripadnosti in povezovanja.

Domovina. Če je prava, je predokus novega Jeruzalema. Ustvarja občestvo, kjer so osebe sprejete v skupni hram.

Ko domovina postane država, "kjer nje sinovi si prosti vóljo vero in postave", postane tudi neodločljiva odgovornost, ki od vsakogar zahteva doraslost državljana.

Papež Frančišek v knjigi Narod, ki ga je treba zgraditi (Družina, 2016) pravi, da si moramo "domovino zadati na rame." Spodbuja nas naj bomo za skupno dobro pripravljene delovati javno in politično... čeprav drugi še vedno o političnem razmišljanju kot o primer-
nem za svoje igre moči ... Kljub temu se mi odločimo za služenje na najboljši možni način in za vse. Začeti spodaj in pri posamezniku, boriti se za najbolj konkretno in lokalno, do zadnjega kotička domovine, z enako pozornostjo ljubeznijo, ki jo je popotnik iz Samarije imel za vsako rano ranjenca. Ne zaupajmo ponavljajočim se razmišljanjem in domnevnim poročilom o stvarnosti. Zavzemimo se za

stvarnost, ki nam je zaupana, ne da bi se bali bolečine ali nemoči, kajti tam je Vstali.

Pred 28. leti je Slovenija postala samostojna in demokratična država. Je sad žrtev in trpljenja mučencev, ki so zanjo darovali svoja življenja. Potrebna je ozdravljenja, resnice, poštenosti, pravičnosti, miru in solidarnosti. Naša je, ne samo zato, da smo nanjo ponosni in zanjo hvaležni temveč tudi zato, da ji pomagamo izpolniti Božjo voljo. Od Njega je dobila namen in poslanstvo, za katerega smo odgovorni vsi, ki smo njeni. Naj bo res skupni dom, soustvarjalka boljše Evrope in boljšega sveta.

Tone Rode

Povabilo k molitvi za Slovenijo

Pred 28 leti smo se Slovenci odločili za samostojnost in neodvisnost Slovenije in na dan državnosti bomo obhajali 28. rojstni dan naše države Republike Slovenije.

Tudi letos vabimo vse Slovence, doma in po svetu, k molitvenimi devetdnevnici pred dnevom državnosti. Letošnja molitev za domovino poteka pod geslom »Zadajmo si domovino na rame« (papež Frančišek v knjigi Narod, ki ga je treba zgraditi (Družina, 2016).

Molitvena devetdnevnica bo potekala od 16.6.2019 do vključno 24.6.2019. V času devetdnevnice se bomo vsako jutro ob 5.00 povezali v živi rožni venec, ki ga bomo skupaj s slovenskimi škofi molili tudi preko valov Radia Ognjišče.

Osrednja 24 – urna neprekinjena molitvena veriga bo v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja od **torka 18.6.2019 od 18.30 ure do srede 19.6.2019 do 18.30 ure**. Pridružite si ji lahko kjerkoli in kadarkoli, neposreden prenos molitve v stolnici pa bo mogoče spremljati na naši internetni strani www.nasadomovina.si

Povabite še druge. Naj Gospod blagoslovi našo domovino Slovenijo in nas, njene prebivalce, da bomo živeli v miru in spoštovanju. In naj na prazničen dan na naših domovih zaplapolajo slovenske zastave!

Mateja Maček,

za pobudo MOLITEV IN POST ZA DOMOVINO

Svobodno Slovenijo podpirajo

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

briganti
PREMIUM LEATHER SHOES

GOLOMAX
SUPERMAYORISTA DE OFERTAS

CKC
LABORATORIOS CKC
ARGENTINA S.A.

CA
CONSULTORES
ASOCIADOS

OBLAK
ABERTURAS

SVOBODNO SLOVENIJO SOFINANCIRA URAD VLADE RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU.